

ZAMONAVIY KUTUBXONA: AN'ANADAN INNOVATSIYAGA

Toshkent shahar Bilim AKM kataloglashtirish va
axborot kutubxona fondlariga ishlov berish

xizmati mutaxassisi: **Abdurahmonova Elmira**

E-mail: abdurakhmonovaelmera@gmail.com

Anotatsiya:

Ushbu maqolada zamonaviy kutubxonaning an'anaviy faoliyatdan innovatsion xizmatlar ko'rsatishga o'tish jarayoni tahlil qilinadi. Kutubxonaning jamiyatdagi tarixiy vazifalari, axborot-kutubxona faoliyatining huquqiy asoslari, raqamlashtirish, elektron katalog, masofaviy xizmatlar, axborot va media savodxonligi, sun'iy intellekt hamda kutubxonachi kasbining o'zgarishi masalalariga e'tibor qaratiladi. Maqolada zamonaviy kutubxona an'anaviy kutubxonani inkor etuvchi emas, balki uning asosiy vazifalarini yangi texnologiyalar yordamida davom ettiruvchi muassasa sifatida talqin qilinadi. Shuningdek, innovatsiyaning maqsadi texnologiyaning o'zi emas, balki foydalanuvchiga qulay, tezkor, ishonchli va teng axborot xizmatlarini yaratish ekani asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: zamonaviy kutubxona, innovatsiya, axborot-kutubxona faoliyati, raqamlashtirish, elektron katalog, raqamli resurs, kutubxonachi, axborot savodxonligi, media savodxonligi, sun'iy intellekt, IFLA, UNESCO.

Kutubxona insoniyat tomonidan yaratilgan bilim va madaniy merosni saqlab kelayotgan eng muhim ijtimoiy muassasalardan biridir. Asrlar davomida uning asosiy vazifasi kitob va boshqa hujjatlarni to'plash, saqlash, tartibga solish hamda ulardan foydalanuvchilarning foydalanishini ta'minlashdan iborat bo'lib kelgan. Bugungi kunda esa axborotning shakli, uni izlash va undan foydalanish usullari keskin o'zgarmoqda. Shu sababli kutubxona faoliyati ham zamon talablariga mos ravishda yangilanmoqda.

O'zbekiston Respublikasining "Axborot-kutubxona faoliyati to'g'risida"gi Qonuni axborot-kutubxona faoliyatining huquqiy asoslarini belgilab bergan muhim hujjatlardan biridir. 2011-yil 13-aprelda qabul qilingan O'RQ-280-son Qonun kutubxona resurslari, xizmatlari, foydalanuvchilarning huquqlari va axborot-kutubxona muassasalari faoliyatining asosiy yo'nalishlarini belgilashda muhim o'rin tutadi.

Keyingi yillarda sohaga oid davlat siyosatida ham kutubxonalarni zamonaviylashtirishga katta e'tibor qaratildi. Jumladan, 2019-yil 7-iyundagi PQ-4354-son qaror bilan aholiga axborot-kutubxona xizmatlarini ko'rsatish tizimini yanada takomillashtirish, axborot-kutubxona markazlari faoliyatini rivojlantirish va xizmatlarni zamonaviy talablar asosida tashkil etish bo'yicha vazifalar belgilandi.

Demak, bugungi kutubxonani faqat kitob saqlanadigan joy sifatida tasavvur qilish yetarli emas. Zamonaviy kutubxona axborot olish, ta'lim, muloqot, madaniy faoliyat va yangi bilimlarni egallash uchun xizmat qiladigan ochiq makonga aylanmoqda.

An'anaviy kutubxona va uning qadri. Innovatsiya haqida gapirganda avvalo kutubxonaning an'anaviy vazifalarini unutmaslik kerak. Chunki bugungi kutubxona o'zining asosiy maqsadlarini yangidan yaratgani yo'q. Ularni yangi sharoitga moslashtirmoqda.

Kutubxonashunoslik bo'yicha B. I. Ganiyeva, M. X. Maxmudov, S. R. Arakelov, G. E. Ziyodullayevaning 2020-yilda nashr etilgan "Kutubxonashunoslik" darsligida kutubxonashunoslikning rivojlanish tendensiyalari, O'zbekistondagi axborot-kutubxona muassasalari tarmog'i, ularni tashkil etish va boshqarish tamoyillari, kutubxonachilik kasbiga qo'yiladigan talablar hamda sohaning jamiyatni axborotlashtirish bilan bog'liq istiqbollari yoritilgan.

Bu jihat juda muhim. Chunki texnologiyalar rivojlangan bo'lsa ham, kutubxonaning kitob fondini shakllantirish, saqlash, bibliografik ishlov berish, foydalanuvchiga xizmat ko'rsatish va axborot bilan ta'minlash kabi vazifalari o'z ahamiyatini yo'qotmaydi.

Farq shundaki, avvallari bu ishlarning katta qismi qog'oz shaklida bajarilgan bo'lsa, bugungi kunda ularning katta qismi elektron tizimlar yordamida amalga oshirilmoqda. Masalan, ilgari kutubxonachi kerakli kitob haqida ma'lumotni kartochkali katalogdan izlagan bo'lsa, bugungi foydalanuvchi elektron katalog orqali bir necha soniya ichida qidiruvni amalga oshirishi mumkin. Bu an'anaviy katalogning butunlay keraksiz bo'lib qolganini emas, balki uning yangi shaklga o'tganini anglatadi.

Shuning uchun “an’ana” va “innovatsiya”ni bir-biriga qarama-qarshi qo‘yish to‘g‘ri emas. Aksincha, zamonaviy kutubxonaning kuchi ana shu ikki yo‘nalishning uyg‘unligidadir.

O‘zbekistonda kutubxona tizimining yangilanishi. O‘zbekistonda axborot-kutubxona tizimini rivojlantirish bir necha bosqichlarda amalga oshirildi. 2006-yildagi PQ-381-son qaror axborot-kutubxona bilan ta’minlashni tashkil etish masalalariga e’tibor qaratgan bo‘lsa, 2011-yildagi PQ-1487-son qarorda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida axborot-kutubxona va axborot-resurs xizmatlarini rivojlantirish masalalari ilgari surildi. Ushbu hujjatlar sohaning bosqichma-bosqich avtomatlashtirilishi va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishiga huquqiy asos yaratgan.

2017-yildagi PQ-3271-son qaror esa kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirishga qaratilgan muhim hujjatlardan biridir. Mazkur qaror doirasida elektron kitoblardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga ham e’tibor qaratildi. Buning amaliy misollaridan biri Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasining elektron kitoblar ochiq bazasidir.

2019-yildagi PQ-4354-son qaror bilan esa aholiga axborot-kutubxona xizmatlarini ko‘rsatish tizimining tashkiliy tuzilmasi yanada takomillashtirildi. Qaror asosida hududlarda axborot-kutubxona markazlari tashkil etildi.

Shu jarayonlardan ko‘rinadiki, O‘zbekistonda kutubxona faoliyatini modernizatsiya qilish faqat texnik vositalar xarid qilish bilan cheklanmagan. Tizimning huquqiy, tashkiliy, texnologik va kadrlar bilan bog‘liq tomonlari ham birgalikda rivojlantirilmoqda.

Raqamlashtirish — zamonaviy kutubxonaning muhim bosqichi. Bugungi kunda kutubxona rivoji haqida gapirganda raqamlashtirish eng ko‘p tilga olinadigan yo‘nalishlardan biridir. Ammo raqamlashtirishni faqat kitoblarni skaner qilish deb tushunish to‘g‘ri emas.

Raqamlashtirish kutubxona fondini elektron shaklga o‘tkazish bilan birga, bibliografik ma’lumotlarni yaratish, elektron katalogdan foydalanish, raqamli resurslarni

boshqarish, masofaviy xizmatlarni tashkil etish va foydalanuvchining axborotga kirish imkoniyatlarini kengaytirishni ham o'z ichiga oladi.

O'zbekistondagi amaliyot bunga misol bo'la oladi. Bugungi axborot-kutubxona markazlarida elektron kataloglar, elektron resurslar, raqamlashtirish xizmatlari va onlayn axborot xizmatlaridan foydalanish yo'lga qo'yilmoqda. Ayrim axborot-kutubxona markazlarining rasmiy ma'lumotlarida ham raqamlashtirish va onlayn xizmat ko'rsatish alohida yo'nalish sifatida ko'rsatilgan.

Raqamli texnologiyalar kutubxona uchun katta imkoniyat yaratadi: foydalanuvchi kutubxonaga kelmasdan turib katalogdan foydalanishi, kerakli adabiyot haqida ma'lumot olishi yoki mavjud elektron resurslardan foydalanishi mumkin.

Lekin bunda yana bir masalaga e'tibor berish kerak. Elektron resursning mavjudligi hali xizmatning mukammalligini anglatmaydi. Foydalanuvchi uni oson topishi, ma'lumotning to'g'riligiga ishonishi va undan qonuniy foydalanish imkoniga ega bo'lishi kerak.

Shu sababli raqamlashtirish jarayonida texnologiya bilan bir qatorda bibliografik ma'lumotlarning sifati ham katta ahamiyatga ega.

Elektron katalog va kataloglashtirishning yangi imkoniyatlari. Zamonaviy kutubxona faoliyatida elektron katalog alohida o'rin egallaydi. Elektron katalog foydalanuvchiga kutubxona fondi haqidagi ma'lumotlarni tez izlash imkonini beradi.

Muallif, kitob nomi, mavzu, nashriyot, nashr yili yoki boshqa bibliografik belgilar bo'yicha qidirish imkoniyati foydalanuvchining vaqtini tejaydi. Kutubxona xodimi uchun esa bibliografik yozuvlarni yaratish, tahrirlash va boshqarish jarayonlarini ancha yengillashtiradi.

Shu sababli kataloglashtirish bo'limining faoliyati ham zamonaviy kutubxonaning ko'zga ko'rinmaydigan, ammo juda muhim qismidir. Foydalanuvchi ekranda bir necha soniyada topgan ma'lumot ortida kataloglashtiruvchining mehnati, bibliografik tavsif, tasniflash, predmetlashtirish va metadata bilan ishlash jarayoni turadi.

Elektron katalog qanchalik yaxshi ishlashi ko‘p jihatdan bibliografik yozuvlarning sifatiga bog‘liq. Noto‘g‘ri muallif, nom, sana yoki mavzu ma’lumotlari qidiruv natijasiga ta’sir qilishi mumkin.

Demak, texnologiya kataloglashtiruvchini almashtirmaydi. Aksincha, undan yangi bilim va ko‘nikmalarni talab qiladi.

2025-yilda e’lon qilingan ilmiy tadqiqotlardan birida akademik kutubxonalarda elektron resurslar, OPAC va katta til modellari foydalanuvchilarning axborot izlash odatlariga ta’sir qilayotgani o‘rganilgan. Tadqiqot natijalari foydalanuvchilar qulay va tushunarli elektron vositalarga ko‘proq murojaat qilayotganini, shu bilan birga raqamli va AI savodxonligi hamda axborot ishonchliligi masalalari dolzarbligicha qolayotganini ko‘rsatadi.

Bu natija O‘zbekiston kutubxonalari uchun ham muhim xulosaga olib keladi: elektron katalogni yaratishning o‘zi yetarli emas, undan foydalanishni ham qulay qilish kerak.

Kutubxona foydalanuvchiga qanchalik yaqin? Zamonaviy kutubxona haqida gapirganda eng asosiy mezonlardan biri — foydalanuvchi uchun qulaylikdir.

IFLA-UNESCONing 2022-yilgi Ommaviy kutubxonalar manifestida kutubxona mahalliy axborot markazi sifatida ko‘riladi. Unda fuqarolarning kutubxona fondlari va xizmatlaridan teng va bepul foydalanishi, masofaviy xizmatlar, ta’lim, media va raqamli savodxonlik, bilim yaratish va ilmiy bilimga ochiq kirish kabi yo‘nalishlar alohida ko‘rsatilgan.

Bu yondashuv kutubxonaga bo‘lgan qarashni o‘zgartiradi. Kutubxona “kitobxon keladi — xizmat ko‘rsatiladi” tamoyili bilan cheklanib qolmasligi kerak. Aksincha, kutubxona foydalanuvchiga qayerda bo‘lishidan qat’i nazar imkon qadar yaqin bo‘lishi kerak.

Bugungi kunda buning turli shakllarini ko‘rish mumkin: elektron katalog, ijtimoiy tarmoqlardagi sahifalar, virtual ma’lumot xizmatlari, elektron kitoblar, QR-kodli loyihalar, onlayn tadbirlar va masofadan maslahat berish.

O‘zbekiston Milliy kutubxonasining elektron kitoblar ochiq bazasi ham ana shunday xizmatlarning amaliy ko‘rinishlaridan biridir.

Kutubxona va axborot savodxonligi. Internetdan foydalanish imkoniyatlari kengaygani sari yana bir muammo paydo bo'ldi: ma'lumot ko'paydi, ammo uning hammasi ham ishonchli emas.

Bugungi foydalanuvchi biror mavzu bo'yicha ma'lumot qidirganda o'nlab, hatto yuzlab natijalarga duch kelishi mumkin. Ularning qaysi biri ilmiy, qaysi biri rasmiy, qaysi biri shaxsiy fikr yoki noto'g'ri ma'lumot ekanini ajratish har doim ham oson emas.

Shuning uchun kutubxonaning vazifasi faqat ma'lumot berishdan iborat bo'lmay qoldi. Foydalanuvchiga ma'lumotni topish, tekshirish va to'g'ri foydalanishni o'rgatish ham muhim vazifaga aylanmoqda.

UNESCO 2015-yilda O'zbekiston Milliy kutubxonasi bilan hamkorlikda kutubxona va axborot markazlari mutaxassislari uchun media va axborot savodxonligi bo'yicha trenerlar tayyorlash dasturini tashkil qilgan.

Bu tajriba kutubxonaning jamiyatdagi rolini ancha keng tushunishga imkon beradi. Kutubxonachi endilikda faqat kitobni topib beruvchi xodim emas, balki foydalanuvchiga ishonchli axborot bilan ishlashni o'rgatuvchi mutaxassis ham bo'lishi mumkin.

Sun'iy intellekt: yangi imkoniyat va yangi mas'uliyat. Bugungi kunda kutubxona sohasidagi eng dolzarb mavzulardan biri sun'iy intellektidir.

Sun'iy intellekt bibliografik ma'lumotlarni qayta ishlash, qidiruvni yaxshilash, foydalanuvchi savollariga dastlabki javob berish, katta hajmdagi ma'lumotlarni tahlil qilish va ayrim takroriy ishlarni avtomatlashtirishda yordam berishi mumkin.

2025-yilda chop etilgan tizimli tadqiqotda akademik kutubxonalarda sun'iy intellektidan foydalanishning texnik xizmatlar, ma'lumot-bibliografik xizmatlar, fondni rivojlantirish, foydalanuvchilarni o'qitish va mutaxassislarning kasbiy rivojlanishi kabi bir nechta yo'nalishlari o'rganilgan. Tadqiqotda AI joriy etilishi bilan birga kadrlarni tayyorlash, texnik infratuzilma va axloqiy masalalarga ham e'tibor berish zarurligi ko'rsatilgan.

IFLA ham kutubxonalar uchun sun'iy intellekt bo'yicha alohida yo'nalish ishlab chiqmoqda. Tashkilot AI bilan ishlashda maxfiylik, tenglik, ochiqlik, ishonchlilik va inson nazorati kabi masalalarni hisobga olish zarurligiga e'tibor qaratadi.

Shu sababli kutubxonada AI'dan foydalanish “kutubxonachining o‘rnini bosish” emas, balki uning ishini yengillashtirish va yangi xizmatlarni yaratish vositasi sifatida qaralishi maqsadga muvofiq.

Masalan, sun’iy intellekt bibliografik yozuvni dastlabki shakllantirishda yordam berishi mumkin. Lekin yakuniy tekshiruvni mutaxassis amalga oshirishi kerak. Chunki AI yaratgan ma’lumotda xato bo‘lishi ehtimoli mavjud. Bu ayniqsa kutubxona uchun muhim. Chunki kutubxona ishonchli axborot muassasasi sifatida o‘zining asosiy qadriyatini yo‘qotmasligi kerak.

Zamonaviy kutubxonachi qanday bo‘lishi kerak? Kutubxonaning o‘zgarishi, tabiiyki, kutubxonachining ham o‘zgarishini talab qiladi.

Bugungi kutubxonachi o‘z kasbining an’anaviy asoslarini yaxshi bilishi bilan birga, elektron tizimlardan foydalanishni ham bilishi kerak. Elektron katalog, ma’lumotlar bazasi, raqamli resurslar, internet xizmatlari va zamonaviy kommunikatsiya vositalari uning kundalik faoliyatining bir qismiga aylanmoqda.

Shu bilan birga, zamonaviy kutubxonachi texnologiyani bilish bilan cheklanmasligi kerak. U foydalanuvchi bilan yaxshi muloqot qila olishi, axborotni tahlil qilishi, ishonchli manbani ajrata olishi va yangi texnologiyalarni tanqidiy baholashi kerak.

Bugungi kutubxonachi uchun bibliografik ishlov berish, elektron katalog bilan ishlash, raqamli resurslardan foydalanish, axborot va media savodxonligi, foydalanuvchi bilan samarali muloqot, raqamli kommunikatsiya, ma’lumotlarni izlash va tekshirish, mualliflik huquqi asoslarini bilish, sun’iy intellekt imkoniyatlari va cheklovlarini tushunish, doimiy ravishda yangi bilimlarni o‘zlashtirish ko‘nikmalar judayam muhimdir. Demak, zamonaviy kutubxonachi — an’anaviy bilim va yangi texnologiyani birlashtira oladigan mutaxassis hisoblanadi.

Innovatsiya faqat texnologiya emas. Kutubxonada innovatsiya haqida gapirganda ko‘pincha yangi kompyuter, elektron katalog yoki sun’iy intellekt haqida o‘ylaymiz. Aslida esa innovatsiya tushunchasi bundan kengroq.

Masalan, foydalanuvchiga xizmat ko‘rsatishning yangi usulini joriy etish ham innovatsiya bo‘lishi mumkin. Mahallaga chiqib kitob xizmatini ko‘rsatish, yoshlar uchun

yangi kitobxonlik loyihasini yaratish, foydalanuvchilar ehtiyojini o'rganish, elektron shaklda maslahat berish yoki kutubxona xodimlari uchun yangi o'quv dasturini ishlab chiqish ham innovatsion yondashuv hisoblanadi.

IFLA-UNESCO Manifestosida kutubxona jamiyat uchun bilim va axborot markazi bo'lishi, yangi kommunikatsiya vositalaridan foydalanishi, ta'lim va raqamli savodxonlikni qo'llab-quvvatlashi hamda madaniy merosni saqlashi kerakligi ta'kidlangan.

Agar yangi texnologiya kutubxonachining ishini murakkablashtirsa, foydalanuvchiga qulaylik bermasa yoki katta xarajat evaziga juda kam natija bersa, uni shunchaki "zamonaviy" deb atashning o'zi yetarli emas. Innovatsiyaning haqiqiy qiymati uning natijasida ko'rinadi.

Raqamli tengsizlikni unutmazlik kerak. Texnologiyalar rivojlanishi bilan barcha foydalanuvchilar bir xil imkoniyatga ega bo'lib qolmaydi. Ayrim insonlar zamonaviy qurilmalar va internetdan faol foydalansa, boshqalarning raqamli imkoniyatlari cheklangan bo'lishi mumkin.

Shu sababli zamonaviy kutubxona raqamli xizmatlarni rivojlantirish bilan birga an'anaviy xizmatlarni ham saqlashi kerak.

IFLA-UNESCO Manifestosida kutubxona xizmatlaridan teng va bepul foydalanish, shuningdek, alohida ehtiyojga ega insonlar uchun maxsus xizmatlar yaratish muhim tamoyil sifatida ko'rsatilgan.

Bu O'zbekiston kutubxonalari uchun ham muhim. Elektron katalog, elektron kitob va onlayn xizmatlar rivojlanishi bilan bir qatorda, kutubxonaga kelib kitob o'qishni istaydigan foydalanuvchi uchun ham qulay sharoit saqlanib qolishi kerak.

Shunda an'anaviy va raqamli xizmatlar bir-birini to'ldiradi.

Zamonaviy kutubxonaning kelajagi. Bugungi tendensiyalardan kelib chiqib, kelajak kutubxonasini faqat raqamli yoki faqat an'anaviy shaklda tasavvur qilish qiyin. Eng maqbul yo'l — ikkala imkoniyatni birlashtirgan kutubxonadir. Foydalanuvchi kutubxonaga kelib kitob o'qishi, elektron katalogdan foydalanishi, raqamli resurslardan

foydalanishi, kutubxonachi bilan maslahatlashishi yoki ayrim xizmatlarni masofadan olishi mumkin.

2025-yildagi ilmiy tadqiqotlar ham kutubxonalarda elektron resurslar, OPAC va AI vositalarining bir-birini to'ldiruvchi tizim sifatida rivojlanayotganini ko'rsatmoqda. Tadqiqotchilar an'anaviy va raqamli vositalarni qarama-qarshi qo'yishdan ko'ra, ularni foydalanuvchi ehtiyojlariga mos ravishda birlashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Kelajak kutubxonasida texnologiya ko'proq ishni avtomatlashtirishi mumkin. Ammo kutubxonaning insoniy jihati saqlanib qoladi. Chunki kitobxon bilan muloqot qilish, uning ehtiyojini tushunish, ishonchli manbani tanlashga yordam berish, madaniy merosni asrash va jamiyat bilan aloqani mustahkamlash kabi vazifalarni faqat texnologiya bilan almashtirib bo'lmaydi.

2025-yildagi yana bir ilmiy tahlilda ham ChatGPT va boshqa AI vositalari kutubxonani almashtirishdan ko'ra, uning imkoniyatlarini kengaytiruvchi vosita sifatida qaralishi kerakligi ta'kidlangan. Tadqiqot kutubxonaning madaniy merosni saqlash, teng axborot imkoniyatini ta'minlash va axborotdan mas'uliyatli foydalanishdagi o'ziga xos rolini alohida qayd etadi.

Xulosa

Zamonaviy kutubxona — bu kitob va texnologiyaning oddiy yig'indisi emas. U insonning bilim olish, axborot topish, o'qish, izlanish va muloqot qilish ehtiyojlariga javob beradigan rivojlanayotgan ijtimoiy muassasadir.

O'zbekistonda axborot-kutubxona sohasining rivojlanishi tegishli qonunlar va davlat qarorlari bilan mustahkamlangan. "Axborot-kutubxona faoliyati to'g'risida"gi Qonun sohaning huquqiy asosini belgilab bergan bo'lsa, keyingi Prezident qarorlari axborot-kutubxona xizmatlarini modernizatsiya qilish, kitobxonlikni rivojlantirish, elektron resurslardan foydalanish va axborot-kutubxona markazlarini takomillashtirishga xizmat qildi.

Xalqaro tajriba ham shu yo'nalishni ko'rsatmoqda. IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022 kutubxonani ta'lim, madaniyat va axborotning muhim markazi sifatida belgilaydi. Unda teng va bepul foydalanish, umrbod ta'lim, media va raqamli savodxonlik,

ochiq ilmiy bilim hamda madaniy merosni saqlash zamonaviy kutubxonaning muhim vazifalari sifatida ko'rsatilgan.

Shu bilan birga, zamonaviy ilmiy tadqiqotlar elektron resurslar, OPAC va sun'iy intellekt foydalanuvchilarning axborot izlash odatlarini o'zgartirayotganini ko'rsatmoqda.

Bularning barchasi bitta muhim xulosaga olib keladi: **kutubxonaning kelajagi uning an'analaridan voz kechishida emas, balki ularni zamonaviy imkoniyatlar bilan uyg'unlashtirishidadir.**

Kitobning o'zi o'z ahamiyatini yo'qotmaydi. Faqat unga olib boradigan yo'l o'zgaradi. Kartochkali katalog o'rnini elektron katalog egallashi mumkin, bosma kitobga elektron kitob qo'shiladi, an'anaviy xizmat yonida masofaviy xizmat paydo bo'ladi. Kutubxonachi esa yangi texnologiyalarni o'zlashtirgan holda o'zining asosiy vazifasi — insonni ishonchli bilim va axborot bilan bog'lash vazifasini davom ettiradi.

Shuning uchun "an'anadan innovatsiyaga" iborasini kutubxonaning kechagi kunidan voz kechishi sifatida emas, o'zining eng yaxshi an'analarini saqlagan holda kelajak sari qadam tashlashi sifatida tushunish kerak.

Zamonaviy kutubxona — bu shunchaki yangi texnologiyalar bilan jihozlangan bino emas. U inson, bilim, madaniyat va texnologiyani birlashtira oladigan tirik ijtimoiy makondir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining "Axborot-kutubxona faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. O'RQ-280-son, 2011-yil 13-aprel.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Respublika aholisini axborot-kutubxona bilan ta'minlashni tashkil etish to'g'risida"gi PQ-381-son qarori, 2006-yil 20-iyun.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2011–2015 yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari negizida axborot-kutubxona va axborot-resurs xizmatlari ko'rsatishni sifat jihatidan rivojlantirishni davom ettirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-1487-son qarori, 2011-yil 23-fevral.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ib

qilish bo'yicha kompleks chora-tadbirlar dasturi to'g'risida"gi PQ-3271-son qarori, 2017-yil 13-sentabr.

5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi aholisiga axborot-kutubxona xizmati ko'rsatishni yanada takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-4354-son qarori, 2019-yil 7-iyun.

6. Ganiyeva B. I. va boshq. **Kutubxonashunoslik**. – Toshkent: Aloqachi, 2020. – 208 b.

7. IFLA-UNESCO Public Library Manifesto 2022. International Federation of Library Associations and Institutions; UNESCO, 2022.

8. Will ChatGPT replace libraries? A thematic literature review and recommendation framework. *College & Undergraduate Libraries*, 2025.